

Γ' ΤΑΞΗ ΓΕΝ.ΛΥΚΕΙΟΥ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

ΕΚΦΩΝΗΣΕΙΣ

Η βία στις διαπροσωπικές σχέσεις

ΤΗΣ ΜΠΙΕΤΙΝΑΣ ΝΤΑΒΟΥ*

Από τα γραπτά του προσωκρατικού φιλοσόφου Εμπεδοκλή ως αυτά του σύγχρονου κοινωνιολόγου Kemper αλλά και από πλήθος ψυχολογικών και ανθρωπολογικών μελετών προκύπτει ότι η ανθρώπινη αλληλεπίδραση, παρ' όλη την πολυπλοκότητα της, κινείται ανάμεσα σε δύο πόλους: στη «φιλότητα»¹ που περιλαμβάνει όλες τις δυνάμεις που ενώνουν τους ανθρώπους και στο «νείκος»² που αφορά τις δυνάμεις που τους χωρίζουν. Οι δύο αυτές πτυχές αποτελούν θεμελιώδεις επεξηγηματικές παραμέτρους της ανθρώπινης αλληλεπίδρασης.

Τα συναισθήματα αγάπης, στοργής και χαράς ενώνουν δημιουργικά τους ανθρώπους, ενώ τα συναισθήματα θυμού, φόβου, περιφρόνησης και αηδίας βρίσκονται στη βάση της έχθρας και της αντιπαλότητας. Τα συναισθήματα που ορίζουν τους δύο πόλους της αλληλεπίδρασης είναι οικουμενικά. Ωστόσο, κάθε πολιτισμός, με τις δικές του ιδιαίτερες συνθήκες και πρακτικές, συμβάλλει στην ένταση ή στην εξασθένηση της εκδήλωσης ορισμένων συναισθημάτων.

Τι είναι λοιπόν αυτό, που στις «δικές μας» σύγχρονες δυτικές κοινωνίες εντείνει το θυμό, το φόβο, την περιφρόνηση και την αηδία, δηλαδή όλα εκείνα τα συναισθήματα επί των οποίων χτίζεται η βίαιη αλληλεπίδραση μεταξύ των ανθρώπων;

Θυμώνει όποιος διαψεύδεται και όποιος δυσφορεί, όποιος βρίσκεται συνεχώς μπροστά σε εμπόδια αλλά και όποιος αναμετρείται με τους άλλους για να διατηρήσει ο ίδιος τον έλεγχο και την εξουσία. Διαψεύδεται αυτός που παγιδεύτηκε σε καταναλωτικά όνειρα και υποσχέσεις, αυτός που έμεινε άνεργος παρά τις καλές του σπουδές, όποιος πάσχισε για υψηλούς στόχους που δεν επιτεύχθηκαν ποτέ. Δυσφορεί αυτός που οι συνθήκες της καθημερινότητάς του, απλές ή σύνθετες, τον φέρνουν διαρκώς αντιμέτωπο με προβλήματα δυσεπίλυτα. Θυμώνει εύκολα όποιος αποφασίζει να ακολουθήσει τις σύγχρονες επιταγές για «ανταγωνιστικότητα», διεκδικητικότητα και ατομική επιτυχία ή τις κοινωνικές προσταγές «να είναι καλά με τον εαυτό του» και να απαρνιέται «ό,τι δεν του αξίζει».

¹ Φιλότητα = Φιλία, αγάπη, στοργή, συμπάθεια

² Νείκος = Φιλονικία, διαμάχη, λογομαχία

Ο φόβος έρχεται ως απάντηση σε ενδεχόμενη συμβολική ή πραγματική βλάβη. Φοβάται όποιος απειλείται ψυχικά ή σωματικά, όποιος βρίσκεται μπροστά σε μια επερχόμενη απώλεια! Οι σύγχρονες δυτικές κοινωνίες, υποβοηθούμενες και από τα μαζικά μέσα ενημέρωσης, βιώνονται ως κοινωνίες γενικευμένης απειλής. Οποιαδήποτε στιγμή, οπουδήποτε, κάτι μπορεί να ξεσπάσει ξαφνικά που θα φέρει την καταστροφή σε τοπικό ή παγκόσμιο επίπεδο, σε κλίμακα ατομική ή **συνολική**. Τα επακόλουθά τους έχουν γίνει οδυνηρά εμφανή στη μικρή μας χώρα τον τελευταίο μήνα. Μίασμα ή «μη άνθρωπος» μπορεί να γίνει στιγμιαία και εναλλάξ ένα δεκαπεντάχρονο παιδί, ένας εικοσιενάχρονος αστυνομικός ή μια αλλοδαπή συνδικαλίστρια, ανάλογα με τα συμφέροντα, τις παραστάσεις, τις αξίες ή το συναισθηματικό κλίμα μέσα στο οποίο γαλουχήθηκε ο κάθε «αηδιασμένος».

Ένα αδιάψευστο εύρημα στις επιστήμες της ψυχικής υγείας είναι πως όποιος κακοποιεί έχει προηγουμένως κακοποιηθεί ο ίδιος. Είναι λοιπόν σχεδόν αφελές να αναρωτιόμαστε γιατί έχει αυξηθεί η βία στις ανθρώπινες **συναναστροφές** ή γιατί οι άνθρωποι γίνονται μεταξύ τους ολοένα και πιο εχθρικοί. Η απάντηση είναι απλή. Ζουν σε έναν κόσμο που όλο και περισσότερο τους κακοποιεί και τους φοβίζει. Σε έναν κόσμο όπου η τεχνολογική πρόοδος ισοδυναμεί με **περιβαλλοντική** καταστροφή και όπου η κυρίαρχη αξία είναι η ατομική εξέλιξη. Σε έναν κόσμο που υπόσχεται σχεδόν τα πάντα αλλά εκπληρώνει ελάχιστα και όπου όταν ο ένας στόχος καλύπτεται ένας άλλος «καραδοκεί». Ζουν σε μια χώρα όπου βασικοί θεσμοί όπως η Παιδεία, η κοινοτική πρόνοια ή η υγεία είναι μόνιμες πηγές δυσφορίας. Σε μια Ελλάδα που «όπου κι αν πάνε τους πληγώνει», τους θυμώνει και τους περιφρονεί...

Η βία στις συναναστροφές αυξάνεται γιατί από πολύ νωρίς στη ζωή υποχρεωνόμαστε να αντέξουμε σε συνθήκες ανταγωνισμού, ατομισμού και εντατικοποίησης, δηλαδή σε συνθήκες που καλλιεργούν το θυμό και το φόβο. Αυξάνεται επειδή οι κοινοί στόχοι εκλείπουν και οι ατομικοί πολλαπλασιάζονται και έτσι από νωρίς μαθαίνουμε πολύ περισσότερα για ό,τι μας χωρίζει (από άλλους πολιτισμούς, άλλες ομάδες, άλλες ηλικίες, από το άλλο φύλο) παρά για ό,τι μας ενώνει.

* Η κ. Μπετίνα Ντάβου είναι καθηγήτρια Ψυχολογίας στο Τμήμα Επικοινωνίας και Μ.Μ.Ε. του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Το διασκευασμένο κείμενο δημοσιεύτηκε στο Βήμα 18.1.09.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

- A.** Να γράψετε στο τετράδιό σας την περίληψη του δημοσιεύματος που μόλις διαβάσατε υποθέτοντας ότι ενημερώνετε τη σχολική σας τάξη για το περιεχόμενό του σε 120 - 130 λέξεις.
Μονάδες 25
- B1.** «Η βία στις συναναστροφές αυξάνεται γιατί από πολύ νωρίς στη ζωή υποχρεωνόμαστε να αντέξουμε σε συνθήκες ανταγωνισμού, ατομισμού και εντατικοποίησης». Να αναπτύξετε την παραπάνω άποψη σε μία παράγραφο 100- 110 λέξεων, χρησιμοποιώντας μέσα πειθούς που ανάγονται στη λογική.
Μονάδες 12
- B2.** Με ποιον από τους τρόπους πειθούς που γνωρίζετε προσπαθεί να πείσει η συντάκτρια του δημοσιεύματος στην πρώτη παράγραφο; Να στηρίξετε την άποψη σας με αναφορές στα μέσα πειθούς, που κρίνετε ότι χρησιμοποιεί στην παράγραφο αυτή.
Μονάδες 8
- B3.** Να εξηγήσετε το ρόλο της τρίτης παραγράφου «Τι είναι λοιπόν... άνθρωπων;» στη συνόχη και στη συνεκτικότητα του κειμένου.
Μονάδες 5
- B4.** Παραμέτρους, δυσφορεί, συνολική, συναναστροφές, περιβαλλοντική: να γράψετε την ετυμολογία των παραπάνω λέξεων και να σχηματίσετε από ένα παράγωγο με το τελευταίο συνθετικό της κάθε λέξης.
Μονάδες 10
- Γ.** Το σχολείο σας διοργανώνει ημερίδα με θέμα τις εκδηλώσεις διαμαρτυρίας του Δεκέμβρη του 2008 και καλείστε να πάρετε μέρος ως εκπρόσωπος της τάξης σας. Στην εισήγησή σας επισημαίνετε τον κώδικα αξιών που θα θωρακίσει την προσωπικότητά σας και θα μετουσιώσει το θυμό, την οργή και το φόβο για τη σημερινή κοινωνική πραγματικότητα σε μια θετική στάση ζωής. Στη συνέχεια εστιάζετε την ανάλυσή σας στους φορείς εκείνους που κατά τη γνώμη σας θα γαλουχήσουν τη νέα γενιά με τις αξίες αυτές. (500-600 λέξεις)
Μονάδες 40